

ประโยค ป.ธ. ๓

ปัญหา บาลีไวยากรณ์

สอบครั้งที่ ๒ วันที่ ๕ พฤษภาคม ๒๕๖๗

๑. จงตอบคำถามต่อไปนี้

ก. สระ ๘ ตัว เกิดในฐานเดียวกันหรือต่างกันอย่างไร ๑ เรียกชื่อว่าอย่างไร ๑

ข. พยัญชนะวรรคตัวไหนบ้างใช้สังโยคไม่ได้ ๑

๒. สนธิคืออะไร ๑ มีเท่าไร ๑ อะไรบ้าง ๑ กิมิทนต์ เป็นสนธิอะไร ๑ ตัดและต่ออย่างไร ๑

๓. จงตอบคำถามต่อไปนี้

ก. ปฐมวิภัติ แบ่งเป็นเท่าไร ๑ อะไรบ้าง ๑

ข. รณฺโณ เป็นวิภัติอะไรได้บ้าง ๑

ค. ปุณฺณสังขยา เป็นนามศัพท์ชนิดไหน ๑

ฌ. ต ศัพท์ ในคำว่า “อิตฺปิ โส ภควา” เป็นศัพท์นามชนิดไหน ๑

ง. ภนฺเต ภทฺเต ใช้สำหรับใครเรียกใคร ๑

๔. ปมฺชชฺสี, อเวกฺขติ ประกอบด้วยเครื่องปรุงอะไรบ้าง ๑ จงแก้คำที่เห็นว่าผิดให้ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ ในประโยคต่อไปนี้ :-

ก. รูปนฺนฺทา สตุถาริ โอลเณนฺตา สมิเป ลูตฺ อิตฺถิ อทฺทส ๑

ข. สณฺชยสฺส ปริสา ภินฺทิ ๑

ค. ทารกา มยา วาริยนฺตาปี วจฺนํ น คณฺหาติ ๑

๕. ตพฺพ ปิจจย ในกิริยาภิดกั ในที่เช่นไร ใช้บอกกัมมวาทก ๑ ในที่เช่นไร ใช้บอกภาววาทก ๑ อฏฺฐาน ในคำว่า “อฏฺฐานกาเล” และ “อฏฺฐาน-วิริยวฺตสฺส” ลงปัจจยอะไร เป็นรูป และสาธนะอะไร จงตั้งวิเคราะห์ห้มาดู ๑

๖. ในสมาสทั้ง ๖ มีกัมมชารยสมาสเป็นต้น สมาสไหนบ้าง เป็นนามล้วน
สมาสไหนบ้าง เป็นคุณล้วน และสมาสไหนบ้างเป็นได้ทั้งนามทั้งคุณ ฯ
ศุภฺจจิตฺตา (อุปาสิกา), อนฺธพาลो (ปุริโส) เป็นสมาสอะไร จงตั้งวิเคราะห์
มาคฺ ฯ
๗. ตทฺสตัดิตฺตทิตฺต มีปัจจัยเท่าไร ฯ อะไรบ้าง ฯ ใช้ลงแทนศัพท์อะไร ฯ
โกสมฺพิกา (ภิกฺขุ), อุฏฺจानวา (ปุริโส) ลงปัจจัยอะไร ในตทิตฺตไหน
จงตั้งวิเคราะห์มาคฺ ฯ

ให้เวลา ๓ ชั่วโมง.

เฉลย ประโยค ป.ธ. ๓
ปัญหา บาลีไวยากรณ์

๑. ได้ตอบคำถามดังต่อไปนี้

ก. สระ ๘ ตัว เกิดในฐานเดียวกันหรือต่างกันอย่างไร และมีชื่อเรียกอย่างไร คือ

อ อา เกิดใน คอ	เรียกชื่อว่า กณฺจชา
อิ อี เกิดที่เพดาน	เรียกชื่อว่า ตาลุชา
อุ อุ เกิดที่ริมฝีปาก	เรียกชื่อว่า โอณฺจชา
เอ เกิดใน ๒ ฐาน คือ คอและเพดาน	เรียกชื่อว่า กณฺจตาลุโ
โอ เกิดใน ๒ ฐาน คือ คอและริมฝีปาก	เรียกชื่อว่า กณฺโฏจโชฯ

ข. พยัญชนะที่ ๒ และที่ ๔ ในวรรคทั้ง ๕ คือ ข ฉ, ฌ ฉ, ฐ ฉ, ฑ ฉ, ฒ ฉ, ฌ ฉ ใช้สังโยคไม่ได้ ฯ

๒. สนธิคือการต่อศัพท์และอักขระให้เนื่องกันด้วยอักขระ เพื่อจะย่ออักษรให้น้อยลง เป็นอุปการะในการแต่งฉันทและทำคำพูดให้สละสลวย ฯ มี ๓ อย่าง ตามความที่เป็นประธานก่อน คือ สระสนธิ ต่อสระ ๑ พยัญชนะสนธิ ต่อพยัญชนะ ๑ นิคคหิตสนธิ ต่อนิคคหิต ๑ ฯ

กิมิทฺติ เป็นอาเทสสระสนธิ และโลปสระสนธิ ตัดเป็น กิ - อิหิ - อิติ ระหว่าง กิ - อิหิ ถ้านิคคหิตอยู่หน้า สระอยู่หลัง แปลงนิคคหิต เป็น ม ต่อเป็น กิมิทฺติ ระหว่าง กิมิทฺติ - อิติ ถ้านิคคหิตอยู่หน้า ลบสระเบื้องปลายได้บ้าง คือ ลบ อิ ที่ อิติ ต่อเป็น กิมิทฺติ ฯ

๓. ได้ตอบคำถามดังต่อไปนี้

ก. ปฐมาวิภคฺติ แบ่งเป็น ๒ คือ เป็น ลิงฺกตฺโถ หรือกตฺตา ที่เป็นตัวประธานอย่าง ๑ เป็น อาลปน์ คำสำหรับร้องเรียกอย่าง ๑ ฯ

ข. รณโธ เป็นจุดตัดวิภคติและัญฐีวิภคติ ฯ

ค. ปุณณสังขยา เป็นคุณนาม ฯ

ฌ. ต ศัพท์ ในคำว่า “อติปิ โส ภควา” เป็นศัพท์นามชนิดนิยมวิเสสนศัพท์นาม ฯ

ง. ภนฺเต ภทฺนฺเต ใช้เป็นคำสำหรับคฤหัสถ์เรียกบรรพชิต ด้วยความเคารพ หรือใช้เป็นคำสำหรับบรรพชิตผู้อ่อนพรรษากว่า เรียกบรรพชิตผู้แก่พรรษากว่า ฯ

๔. ปมชฺชิสฺสุ ประกอบด้วย ป บพหน้า มทฺ ชาติ ในความเมา ความประมาท ลง ย ปัจจัย ลง อุ อชฺชตฺตนิวิภคติ แปลง ย กับที่สุดธาตุคือ ท เป็น ชฺช แปลง อุ เป็น อีสฺ สำเร็จรูปเป็น ปมชฺชิสฺสุ ฯ

อเวกฺขติ ประกอบด้วย อว บพหน้า อิกฺข ชาติ ในความเห็น ความดู ความพิจารณา ลง อ ปัจจัย ลง ติ วัตตมานาวิภคติ แปลง อี ที่ อิกฺข เป็น เอ สำเร็จรูปเป็น อเวกฺขติ ฯ

ได้แก่คำที่เห็นว่าผิด ให้ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ ในประโยคต่อไปนี่

ก. รูปนฺนทา สตถาริ โอลเณนตี สมิเป จฺฐิตํ อิตถิ อททส ฯ

ข. สลชชสฺส ปรีสา ภิชฺชิ ฯ

ค. ทารกามยา วาริชฺชานาปี วจันํ น คณฺหนฺติ ฯ

๕. ตพฺพ ปัจจัย ในกิริยาภคิถ์ ถ้างลงหลังสกัมมธาตุ ใช้บอกกัมมจาก ถ้างลงหลังอกัมมธาตุ ใช้บอกภาวจาก ฯ

อุฏฺฐาน ในคำว่า “อุฏฺฐานกาเล” ลง ยู ปัจจัย เป็นกัตตุรูป อธิกรณสาธนะตั้งวิเคราะห์ว่า อุฏฺฐาติ (อุฏฺฐหติ) เอตถาติ อุฏฺฐาโน (กาโล) ฯ

อุฏฺฐาน ในคำว่า “อุฏฺฐานวิริยวฺนตสฺส” ลง ยู ปัจจัย เป็นกัตตุรูป กรณสาธนะตั้งวิเคราะห์ว่า อุฏฺฐาติ (อุฏฺฐหติ) เตนาคิ อุฏฺฐานํ (วิริยํ) ฯ

๖. ในสมาสทั้ง ๖ มีกัมมชารยสมาสเป็นต้นนั้น ทิคุสมาส และทวันทว-
สมาส เป็นนามล้วน พหุพพิหิตสมาส เป็นคุณล้วน กัมมชารยสมาส ตัปปริส-
สมาส และอัพยยิภาวสมาส เป็นไค้ทั้งนามทั้งคู่ณ ฯ

ตุฎฐจิตฺตา (อุปาติกา) เป็นนัฎฐิตฺตฺยาธิกรณพหุพพิหิตสมาส
ตั้งวิเคราะห์ว่า ตุฎฐํ จิตฺตํ ยสฺสา สฺยา ตุฎฐจิตฺตา (อุปาติกา) ฯ

อนฺธพาลो (ปุริโส) เป็นอุปมาบุพพบท วิเสสโนปมบท กัมมชารย-
สมาส ตั้งวิเคราะห์ว่า อนฺธโร อิว พาลो อนฺธพาลो (ปุริโส) ฯ

๗. ตทสฺสํตติตฺทริตฺตํ มีปัจจัย ๕ ตัว คือ วี ส ลี อิก อี ร วนฺตุ มนฺตุ ณ ใช้ลงแทน
อตุติ ศัพท์ ฯ

โกสมฺพิกา ลง ฉิก ปัจจัย ในตรตยาติตฺทริตฺตํ ตั้งวิเคราะห์ว่า โกสมฺพียํ
วสนฺตฺติโกสมฺพิกา (ภิกฺขุ) ฯ

อฺภูจฺฉานวา (ปุริโส) ลง วนฺตุ ปัจจัย ในตทสฺสํตติตฺทริตฺตํ ตั้งวิเคราะห์ว่า
อฺภูจฺฉานํ อสฺส อตฺถิตฺติ อฺภูจฺฉานวา (ปุริโส) ฯ